

УДК 339.13:631.9

Валентина Кропивко, канд. екон. наук

Український інститут експертизи сортів рослин

м. Київ, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ СОРТІВ ТА НАСІННЯ В УКРАЇНІ

В Україні протягом останніх років активно розвивається ринок насіння, який певним чином відбиває основні властивості та проблеми вітчизняної економіки. Це:

- домінування на ринку транснаціональних виробників насіння, які надають супутні послуги (товари), наприклад – засоби захисту рослин;
- відсутність великих компаній, які продавали б насіння української селекції, оскільки остання предсталена на ринку лише окремими реалізаторами та селекційними станціями.

Вищенаведене частково пов'язано з тим, що права на певні сорти вітчизняної селекції викуплені великими іноземними компаніями. Тому, часто купуючи насіння іноземної селекції, затребуваними є сорти, які мають «українське коріння».

Вітчизняні сільськогосподарські товаровиробники прагнуть інтенсифікувати виробництво не лише за рахунок збільшення внесення добрив та хіміобробок посів[1] зокрема, а за рахунок використання високопродуктивних сортів та якісного насіння. Великі виробники насіння пропонують аграріям переважно гібридне, а не сортове насіння. Це у подальшому унеможливує виробництво останніми певної частини насіння для власних потреб, оскільки гібриди на наступний рік втрачають до 20% урожайності.

На жаль, насіння української селекції відноситься до неінтенсивних, оскільки воно не істотно реагує на зменшення норм і доз внесення добрив. Разом з цим, крім недоліків, за існуючих природно-кліматичних умов та ситуації на ринку України, воно має і певні переваги. Хоча вітчизняні сорти не такі стійкі до хвороб, шкідників або дії пестицидів, проте вони мають більшу стійкість до несприятливих погодних умов (град, бурі), пошкодження клопом-черепашкою або трипсом, або після дощів посіви стоять без плісені й інших подібних хвороб. Звісно, вітчизняне насіння в рази дешевше імпортного або вирощеного в Україні насіння іноземної селекції. Крім того, існує багато проблем через недостатнє використання маркетингових інструментів вітчизняними виробниками насіння.

Разом з цим, світовий ринок насіння на тлі збільшення населення планети має більш стрімкі темпи зростання, піднімаючи стандарти та підвищуючи вимоги до сортів рослин та якості насіння. Зокрема міжнародну систему стандартів у галузі насінництва складають:

Міжнародний союз із охорони нових сортів рослин (UPOV – International Union for the protection of New Varieties of Plants);

Організація економічної співпраці й розвитку (OECD – Organization for economic cooperation and development);

Міжнародна асоціація з контролю за якістю насіння (ISTA – International Seed Testing Association) [2].

Вони, в межах виконуваних функцій, сприяють забезпеченню світової правової охорони прав на сорти рослин, їх обігу та полегшенню міжнародної та внутрішньої торгівлі насінням. Сертифікат ОЕСР та свідоцтво ISTA є загальновизнаною та неодмінною основою для ведення торгівлі насінням на міжнародному ринку.

Вітчизняні системи охорони прав на сорти рослин, сертифікації насіння та садивного матеріалу реформуються, інтегруючись до міжнародних інституцій, враховуючи національні особливості та сучасні тенденції.

Український інститут експертизи сортів рослин активно співпрацює з іншими країнами-членами UPOV в частині адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та розробки концепції європейської інтеграції України у сфері охорони прав на сорти рослин.

Рішенням Ради ОЕСР від 16 листопада 2009 року Україну прийнято до складу членів двох Схем сортової сертифікації та контролю за рухом насіння у міжнародній торгівлі – зернових культур, кукурудзи та сорго. Наразі, триває підготовка до приєднання до Схем олійних культур. Крім того, процедура для подальшого приєднання до інших п'яти схем має бути спрощеною, за умови наявності певного досвіду у проведенні відповідних досліджень по даних групах культур.

В Україні ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» акредитоване ISTA на право здійснювати сертифікацію насіння за міжнародними стандартами і видавати Міжнародні сертифікати ISTA на партії насіння, призначені для міжнародної торгівлі.

Гармонізація нормативно-правової бази та оптимізація діяльності вітчизняних інституцій, які відповідальні за виконання вищенаведених аспектів розвитку ринку сортів та насіння в Україні, в свою чергу сприятимуть розвитку вітчизняної селекції, виробництва сільськогосподарської продукції, насінницької галузі та збільшенню експорту країни.

Список використаної літератури

1. Барабаш А. ОЕСР та її правила сертифікації сортів / А. Барабаш // Агробізнес сьогодні. – № 1–2 (176–177). Січень 2010.

2. Рынок семян — что выбирает украинский аграрий? // Инфоиндустрия. №1–2 (248–249).